

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Протокол засідання кафедри
«31» серпня 2021 року №1**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОКПП 1.2.14 ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітньо-професійна програма «Історія»
(назва)

спеціальність 032 Історія та археологія
(код та найменування спеціальності)

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

факультет історичний
(назва факультету)

2021 – 2022 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія Стародавнього Сходу»
для студентів ОП «Історія» I курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності 032 Історія та археологія.

Розробник: Коробка Вадим Миколайович, к.і.н., доцент кафедри історії та археології.

© Коробка В.М., 2021 рік
© МДУ, 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>03 – Гуманітарні науки</u> (шифр і назва)	Нормативна	
	ОПП <u>«Історія»</u> (назва)		
Модулів – 1	Спеціальність <u>032 «Історія та археологія»</u> (код та найменування спеціальності)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
ІНДЗ – есе (реферат)		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8	Освітній рівень: <u>«Бакалавр»</u>	Лекції	
		20 год.	–
		Практичні, семінарські	
		16 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		84 год.	–
		Індивідуальні заняття	
–	–		
Вид контролю:			
екзамен	–		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

– для денної форми навчання – 30% (аудиторні заняття), 70% (СРС).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – вивчення виникнення, розвитку і занепаду найперших людських цивілізацій, засвоєння знань про створення специфічних форм економічних відносин, станової структури, державної організації, ідеологічного й релігійного життя, розвитку культури та мистецтва на Стародавньому Сході.

Завдання – оволодіння міцними фактичними знаннями, засвоєння основних процесів, що відбувалися на Стародавньому Сході, термінологічної та хронологічної бази, а також здобуття вмінь для розвитку історичного мислення.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Нормативна навчальна дисципліна «Історія Росії та СРСР» є складовою циклу професійної підготовки фахівців освітнього рівня бакалавра спеціальності «Історія та археологія».

Передумови для вивчення дисципліни. Навчальний курс «Історія Стародавнього Сходу» визначається як важлива складова історичної освіти. Він змістовно пов'язана з навчальними курсами «Вступ до фаху», «Археологія», «Історія первісного суспільства».

Компетентності та результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історію формування допоміжних історичних дисциплін: єгиптології, шумерології, хеттології, асиріології, іраністики, індології, китаїстики та інших;
- етнічну та мовну приналежність народів, які проживали на Стародавньому Сході;
- політичну й господарську історію розвитку країн Стародавнього Сходу;
- загальний рівень та тенденції розвитку матеріальної й духовної культури;
- хронологію розвитку країн Стародавнього Сходу;
- термінологічну базу дисципліни.

вміти:

- оперувати історичними фактами в ході дискусії;
- формувати й відстоювати власну точку зору;
- виявляти особливості розвитку як окремих країн, так і цілого регіону;
- простежувати закономірності зв'язків із попередньою епохою;
- аналізувати, узагальнювати, порівнювати, аргументувати, доказувати історичний матеріал, виконувати самоаналіз своєї роботи та рецензувати роботи інших.

Результатом навчання є набуття здобувачами вищої освіти компетентностей, спрямованих на володіння знаннями та застосування вмінь, практичних навичок, професійних, світоглядних, морально-етичних якостей:

- здатність до збору, обробки, збереження, продукування, передачі й аналізу професійно-важливої інформації з різних джерел;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Аналізувати, узагальнювати, пояснювати факти, формулювати теоретичні поняття, положення, концепції;
- критичність та самокритичність. Думати науковими термінами, формулювати задачі, збирати дані, аналізувати їх, виправляти помилки та пропонувати рішення проблеми;
- володіти базовими загальними знаннями з історії, а саме: знати історичні події та світову хронологію;
- знати понятійний апарат історичної науки, теоретичні засади та основні пізнавальні підходи і методи, провідні напрями сучасної історичної науки;
- розуміти, здобувати, критично аналізувати та використовувати базову історичну інформацію;

- використовувати інформаційно-пошукові навички для послідовної наукової розробки питань світової та вітчизняної історії, здатність формувати цю інформацію критично в обґрунтовану розповідь;
- здатність пояснювати причини і наслідки сторичних подій, основні тенденції розвитку міжнародних відносин, пов'язаних із геополітичними чинниками і факторами навколишнього середовища;
- здатність критично аналізувати, порівнювати й оцінювати історичні джерела, виявляти тенденційну інформацію та пояснювати її необ'єктивність;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (електронних, письмових, архівних та усних) згідно професійними завданням, передусім, формуючи цю інформацію в обґрунтовану розповідь чи пояснення;
- здатність застосовувати знання історичного змісту у професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО ЄГИПТУ

Тема 1. Вступ до історії Стародавнього Сходу

Предмет та завдання курсу. Термін “Стародавній Схід”. Хронологічні рамки та просторові кордони Стародавнього Сходу.

Методологічні проблеми старосхідної історії. Концепція історичного розходження шляхів розвитку Сходу та Заходу. Концепція єдності світового історичного процесу. Культурологічна (цивілізаційна) концепція історичного процесу. Світознавство.

Деякі сучасні підходи до історії стародавнього світу. Роль релігії та інших форм ідеології у житті суспільства. Соціально-економічні та суспільно-правові групи населення. Азіатська деспотія. Міжетнічні зв'язки. Бідність джерельної бази. Понятійний апарат.

Стародавній Схід та світова історія. Роль Стародавнього Сходу в історії людства.

Тема 2. Вступ до єгиптології. Найдавніший Єгипет

Характеристика джерельної бази. Дешифрування ієрогліфів. Староєгипетські писемні пам'ятки. Повідомлення античних авторів та Біблії про Єгипет. Зображення на стінах храмів та гробниць. Пам'ятки матеріальної культури. Знайдення ключа до дешифрування єгипетських ієрогліфів. Ж.Ф. Шампольйон. Народження єгиптології.

Історія археологічного дослідження країни. Початок археологічного дослідження території Єгипту наприкінці XVIII ст. В. Денон. Основні археологічні відкриття другої половини XIX ст. К.Р. Лепсіус. О. Марієт. Розкопки Ахетатона. Відкриття гробниці Тутанхамона. Археологічні експедиції у Єгипті 2-ї половини XX ст. Проблема збереження єгипетських старожитностей.

Хронологія та періодизація староєгипетської історії. Проблема датування подій староєгипетської історії. Методи складання абсолютної хронології староєгипетської історії. Перша періодизація історії Стародавнього Єгипту. Манефон. Сучасна періодизація староєгипетської історії.

Природно-кліматичні умови в країні. Етногенез та ментальність населення. Географічна ізольованість країни. Хамсін. Клімат. Ніл. Рослинний та тваринний світ Стародавнього Єгипту. Природна сировина. Етногенез стародавніх єгиптян. Зовнішність, вдача та психологічний склад стародавніх єгиптян.

Виникнення давньоєгипетської держави. Державний апарат. Організація воєнних походів. Поява державності в Єгипті. Міста-держави. Південне та

Північне царства. Менес. Об'єднання Єгипту. Країна Кемет. Фараон. Система престолонаслідування. Адміністративний апарат. Номархи та чиновники. Судова система. Єгипетське військо. Характер військових походів. Об'єкти воєнної експансії єгиптян.

Будівництво пірамід. Призначення пірамід. Мастаба. Перші та найбільші піраміди. Східчаста піраміда Джосера. Піраміда Хеопса. Будівники пірамід.

Загибель та відродження Єгипетської держави. Зростання сепаратистських тенденцій у державі. Посилення влади номархів та послаблення влади фараонів. Розпад Єгипту на окремі номи. Посилення Гераклеопольського та Фіванського номів. Об'єднання Єгипту. Фіви.

Політична історія Єгипту доби Середнього царства та нашестя гіксосів. Слабкість політичної централізації Єгипту. Відновлення військових походів. Напади сусідів. Повстання низів. Розпад країни на дві незалежні держави. Нашестя гіксосів.

Тема 3. Єгипет доби Нового та Пізнього царств

Визволення Єгипту від гіксосів та перетворення у світову державу. Боротьба єгиптян проти гіксосів. Яхмос I. Тутмос II. Велика морська експедиція цариці Хатшепсут. Військові походи Тутмоса III. Керівництво колоніями Єгипту. Перетворення Єгипту у світову державу.

Релігійно-політична реформа Ехнатона. Аменхотеп IV (Ехнатон). Причини реформ. Реформаторські акції фараона. Культ Атона. Ставлення до реформи у суспільстві та її наслідки.

Воєнна політика фараонів XIX династії. Послаблення Єгипту. Відносини Єгипту з Хетським царством. Військова реформа. Правління Рамзеса II. Кадешська битва. Розширення економічних та культурних зв'язків Єгипту з іншими країнами. Пожвавлення будівництва храмів й інших споруд.

Єгипет за Рамесидів, фіванська теократія. Послаблення військової експансії Єгипту. Посилення нападів сусідніх народів на країну. Перехід реальної влади в країні до жерців. Гаремні бунти. Посилення злочинності та корупції. Розпад Єгипту на дві незалежні держави.

Політична історія Єгипту доби Пізнього царства. Лівійська та Кушитська династії. Агресія Ассирії у Єгипет. Саїська династія. Напади персів на Єгипет. Захоплення країни військами Олександра Македонського.

Тема 4. Соціально-економічний та культурний розвиток Стародавнього Єгипту

Іригаційне землеробство, інші галузі сільського господарства. Басейнова система іригації. Ніломір, шадуф, сакіє. Сільськогосподарський рік. Культура землеробства. Тваринництво й птахівництво. Екстенсивний шлях розвитку сільського господарства Стародавнього Єгипту.

Розвиток ремісничого виробництва. Торгівля. Галузі давньоєгипетського ремесла. Освоєння бронзового та залізного виробництва. Обмінна торгівля. Дебен. Зовнішній ринок. Предмети зовнішньої торгівлі. Торгові експедиції. Лихварство.

Соціальна структура Єгипту, її державне регулювання. Староєгипетська сім'я. Соціальна структура єгипетського суспільства Стародавнього Царства. Мерет. Баку. Соціальна структура єгипетського суспільства Середнього Царства. Неджеси. Хемуу. Соціальна структура єгипетського суспільства Нового Царства. Іхуті. Проблема єгипетського рабовласництва. Ремісники. Воїни. Чиновники. Еліта суспільства. Матріархальність сім'ї. Шлюб. Розлучення. Гарем. Проституція.

Техніка та інженерна справа. Інструменти. Техніка кування та лиття металу. Технологія кам'яного будівництва. Рівень інженерної думки. Технічна оснащеність єгипетського війська.

Матеріальний побут. Засоби комунікації. Транспортні засоби. Житла єгиптян. Одяг. Зачіски. Використання косметики. Харчування єгиптян.

Писемність та освіта. Походження письма. Стадії розвитку давньоєгипетського письма. Стили письма. Матеріал та засоби письма. Школи при храмах. Культ грамотності.

Науково практичне знання. Досягнення математики. Астрономічні спостереження. Староєгипетський календар. Успіхи у галузі медичних знань. Розробка раціональних методів лікування. Досягнення у гуманітарних знаннях.

Релігійно-міфологічний світогляд. Релігія стародавніх єгиптян. Боги та культу. Культ священних тварин, культ води, культ сонця, культ Озіріса. Віра єгиптян у потойбічне життя. Ідея про відплату по ділах людини. Вплив релігії та міфології єгиптян на духовний світ інших стародавніх народів.

Розвиток літератури. Найдавніші літературні пам'ятки Єгипту. “Тексти пірамід”, “біографії вельмож”. Дидактичний жанр. Казки. Пророцтва. Література доби Нового Царства. Релігійна поезія. Сатира. Пісні. Вплив літератури єгиптян на культуру інших стародавніх народів.

Архітектура та мистецтво. Канон. Техніка монументального кам'яного будівництва. Скульптура. Скульптурний портрет. Розписи та рельєфи. Середнє царство – новий етап у розвитку мистецтва. Найвищий розквіт староєгипетського мистецтва в епоху Нового Царства. Амарнська доба. Іноземні впливи на мистецтво епохи Пізнього Царства. Фаюмський портрет.

Театр, музика, спорт. Релігійно-міфологічна традиція театрального мистецтва. Роль музики в житті єгиптян. Види спорту давніх єгиптян.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СТАРОДАВНІ ПЕРЕДНЯ АЗІЯ ТА СЕРЕДНІЙ СХІД

Тема 5. Вступ до шумерології та асиріології. Шумер та Аккад

Характеристика джерельної бази. Дешифрування клинопису. Старомесопотамські писемні пам'ятки. Повідомлення античних авторів та

Біблії. Пам'ятки матеріальної культури. Дешифрування клинопису. Г.Гротефенд. Народження асиріології.

Історія археологічного дослідження Месопотамії. Початок археологічного дослідження Месопотамії. Розкопки Дур-Шаррумкену, Калаху, Ніневії, Лагашу, Ашшуру, Вавилону. Розкопки англо-американської експедиції Л.Вуллі. Розкопки другої половини ХХ ст.

Хронологія та періодизація історії даного регіону. Проблема датування історичних подій історії Стародавньої Месопотамії. Хронологічні системи датування історичних подій. Періодизація історії Стародавньої Месопотамії.

Природно-кліматичні умови. Етногенез та ментальність населення. Географічні зони Стародавньої Месопотамії. Кліматичні зони. Тигр та Євфрат. Сировинні ресурси. Проблема етногенезу стародавніх народів регіону. Шумери. Аккадці. Ментальність стародавнього населення Месопотамії.

Месопотамія архаїчна і ранньодинастична. Найдавніші вогнища землеробства на планеті. Убейдська культура. Перші міста. Міста-держави. Управління містами-державами. Лагаш. Конфлікти між містами-державами. Соціально-економічний розвиток.

Аккадське царство. Нашестя кутіїв. Саргон Аккадський. Військова реформа. Завоювання царя Саргона. Наступники Саргона. Нашестя кутіїв.

Царство Шумеру й Аккаду (III династія Ура). Централізація життя в державі. Соціальна структура суспільства. Зовнішня політика.

Тема 6. Вавилонська держава в II тис. до н.е. Ассирія та Нововавилонське царство.

Політична історія Вавилону в II тис. до н.е. Місто Вавилон. Цар Хаммурапі. Протистояння Вавилону та Ассирії. Наступники Хаммурапі.

Господарське життя. Старовавилонське суспільство. Землеробство. Ремесло. Натуральний характер економіки. "Закони Хаммурапі". Форми власності на землю. Стани вавилонського суспільства. Лихварство. Сімейні відносини. Шлюби. Проституція. Політичний лад Стародавнього Вавилону. Судова система.

Касситська Вавилонія (Средьовавилонське царство). Кассити. Зміни в аграрному розвитку країни під час панування касситів. Погіршення міжнародного авторитету Вавилонії. Набіги еламців. Династія Іссіна. Захоплення Вавилону Ассирією.

Політична історія Ассирії у II тис. до н.е. Шамші-Адад I. Суперництво Ассирії з Вавилоном. Політичний устрій Ассирії. Ассирія під владою Мітанні. Союз Ассирії з Єгиптом проти Хетського царства. Переможні війни Ассирії в Закавказзі, із державою Мітанні та з Вавилоном. Натиск арамеїв на державу.

Господарство, суспільство Ассирії у староассирійській та середньо ассирійській доби. Землеробство. Ремесло. Посередницька торгівля. Ассирійське суспільство та сім'я.

Посилення Ассирії наприкінці X – в IX ст. до н.е. Історичні умови посилення Ассирії. Завоювання ассирійських царів. Ашшур-націр-апал II, Салманасар III. Війни з Урарту.

Створення та розквіт Ассирійської імперії. Державний переворот. Реформи Тіглатпаласара III. Початок масового переселення завойованих народів. Широкомасштабні завоювання в Передній Азії. Саргон II. Знищення Вавилону. Асархаддон. Захоплення Єгипту.

Ассирія на шляху до загибелі. Утрата Єгипту. Вавилонське повстання. Двірцевий переворот. Причини катастрофи. Падіння Ніневії. Зникнення Ассирії з політичної арени.

Нововавилонське царство. Правління Навуходоносора II. Завоювання Нововавилонського царства. Масштабне будівництво у Вавилоні. Політичні негаразди після смерті Навуходоносора II. Напад персів та втрата незалежності.

Господарське та суспільно-політичне життя Вавилону. Розвиток господарства. Суспільні стани. Рабство. Етнічний склад населення. Послаблення царської влади. Система автономії.

Культура народів Стародавньої Месопотамії. Матеріальний побут. Житло. Міста. Шляхи сполучення та транспортні засоби. Одяг та їжа мешканців Месопотамії. Озброєння війська.

Писемність, освіта, бібліотеки та архіви. Науково-практичні знання. Клинопис. Зародження бібліотечної та архівної справи. Винаходи в математиці, природознавчих науках. Астрономічні та астрологічні знання. Успіхи медицини. Географічні знання.

Релігійно-міфологічні уявлення. Релігія на службі царської влади. Релігійні культу. Ритуал.

Література. Архітектура, мистецтво, музика. Жанри (міфи, епічні твори, молитви, псалми, гімни і т.п.). Епос про Гільгамеша. Глиняне зодчество. Храмове будівництво. Зіккурат. Скульптура. Декоративна орнаменталістика. Музичні інструменти й трактати.

Тема 7. Східне Середземномор'я та Аравія в давнину

Характеристика джерел. Початок археологічних розвідок у регіоні. Ж. Ренан, Р.А.С. Макалістер. Розкопки у Біблії, Гезері, Єрихоні, Мегіддо, Єрусалимі, Самарії, Кадеші. Писемні джерела. Старий заповіт. Кумранські рукописи. Наука бібліологія.

Природно-кліматичні умови. Східне Середземномор'я – зона різких природних контрастів. Клімат. Локальні природно-кліматичні особливості. Сировинні ресурси.

Етногенез та ментальність населення. Семіти, фінікійці, євреї. Етнічний склад стародавніх євреїв. Морські народи. Ментальність стародавніх народів Східного Середземномор'я.

Перехід від варварства до цивілізації у регіоні. Поява перших торгових центрів. Держава Ямхад. Суспільно-політичний устрій найдавніших міст-держав. Нашестя морських народів.

Фінікія та Сирія в I тис до н.е. Фінікія. Посередницька торгівля фінікійців. Торгово-військовий флот. Піратство. Фінікійська колонізація. Господарство. Політичний устрій. Тіро-Сідонське царство. Утрата незалежності. Сирія. Дамаск. Рівень господарського розвитку.

Заселення Палестини давніми євреями. Держава Давида та Соломона. Спарозаповітна традиція. Поселення євреїв у Палестині. Створення загально єврейської держави. Давид. Єрусалим. Ковчег заповіту. Соломон. Розпад Ізраїльсько-Іудейського царства.

Староєврейське суспільство після загибелі Ізраїльсько-Іудейського царства. Посередницька торгівля. Господарські успіхи та фортифікаційне будівництво. Клані староєврейського суспільства. Жрецтво. Сім'я. Рух пророків. Реформи Іосії. За часів іноземних правителів. Вавилонський полон. Політичний переворот у Єрусалимі.

Матеріальна культура. Культура землеробства. Ремесло. Житло, одяг, харчування.

Писемність та наукові знання. Релігія. Створення абеткового письма. Наукові знання. Політеїзм. Іудаїзм. Пантеони та культу. Культ Яхве. Синагоги.

Література та мистецтво. Міфи. Любовна лірика. Філософські твори. Повісті. Архітектурні споруди. Образотворче мистецтво. Музика.

Стан джерельної бази з історії Аравії у давнину. Матеріали епіграфіки. Речові пам'ятки. Писемні згадки інших народів про Аравію, повідомлення Біблії та античних авторів.

Природно-кліматичні умови та населення. Клімат. “Країна пахоців”. Корисні копалини. Караванні шляхи. Заселення Аравії. Араби.

Соціально-економічний і політичний розвиток. Племінні союзи та карликові держави. Сабейське царство. Хім'яритська держава. Землеробство та кочове скотарство. Марібська гребля. Торгівля. Соціальна сфера життя. Політичний устрій.

Культура й релігія. Система письма. Монументальна кам'яна архітектура. Скульптура. Релігія. Культ.

Тема 8. Мала Азія й Закавказзя в давнину

Основні джерела та археологічне дослідження Анатолії. Єгипетські, асирійські та урартські написи та згадки у Біблії. Хетські тексти. Археологічні матеріали. Археологічне дослідження Анатолії.

Природно-кліматичні умови та населення регіону. Ландшафт. Кліматичні контрасти регіону. Природні багатства. Етногенез та полі етнічний склад населення Анатолії.

Політична історія хетів. Перша велика малоазійська держава. Хаттусіліс I. Військово-політичні зусилля царів Давньохетської держави. Заснування нової царської династії. Створення Новохетської держави. Відносини з Єгиптом. Хаттусіліс III. Утрата незалежності.

Господарське та суспільне життя Хетського царства. Скотарство та землеробство. Соціальна стратифікація. Рабство. Сім'я. Форма правління в державі. Система управління васальними територіями. Судова система. Хетське військо.

Культура хетів. Міста хетів. Убрання та харчування. Релігійно-міфологічні уявлення. Боги. Міфологія. Література, мова, письмо. Військова майстерність та ремесло. Кераміка, архітектура та мистецтво рельєфу.

Анатолія після загибелі Хетського царства. Переселення індоєвропейських народів в Анатолію. Фригійське та Лідійське царства. Культура фригійців та лідійців.

Ванське царство Урарту та утворення ранніх держав Закавказзя. Стан джерельної бази з історії Урарту. Природно-кліматичні умови. Утворення Урарту. Розквіт Ванського царства. Аргішти I, Сурдурі II, Руса I. Урартське суспільство. Занепад Урарту. Утворення ранніх держав Вірменії та Грузії. Культура Урарту.

Тема 9. Стародавній Іран і Середня Азія

Джерельна база та археологічне вивчення території. Писемні пам'ятки. Археологічні джерела. Повідомлення про давньоіранські держави в Біблії й працях античних авторів. Археологічне дослідження регіону. Розкопки Персополя та Пасаргад.

Природно-кліматичні умови. Етногенез та ментальність населення. Ландшафт та клімат. Запаси промислової сировини. Походження корінного населення. Мідійці та перси. Індоєвропейці та індоіранці. Менталітет стародавніх іранців.

Стародавній Елам. Царство Аван. Елам під владою Вавилону. Форма державного правління. Общинне землеробство. Суспільні стани. Самобутня культура. Релігія. Художнє ремесло.

Мідійське царство у VIII - VI ст. до н.е. Асирійська експансія. Повстання мідійців та досягнення політичної незалежності. Визволення Мідії від скіфів. Кіаксар. Війни із сусідніми державами. Завоювання Мідії персами. Мідійське суспільство й культура.

Поява та посилення держави Ахеменідів. Кір II. Перське повстання проти Мідії й завоювання 545-539 рр. Цар Камбіз. Завоювання Єгипту. Політична смута.

Царювання Дарія I. Узурпація влади Дарієм I. Реформи. По уніфікації системи управління. Кодифікація та уніфікація правових норм. Запровадження стабільної системи державних податків та фінансів. Військові реформи.

Ахеменідське царство у V - IV ст. до н.е. Вплив греко-перських воєн на ситуацію в державі. Визвольні повстання поневолених народів. Покорення Персії Олександром Македонським.

Економічне життя та суспільство Ірану. Сільське господарство. Торгівля. Форми власності на землю. Соціальна структура населення Ахеменідської держави. Сім'я.

Культура ахеменідського Ірану.

Матеріальна культура. Житло. Засоби комунікації. Харчування. Одяг та прикраси.

Писемність, освіта, поширення наукових знань. Релігійно-міфологічний світогляд. Мова. Походження давньоперського письма. Наукові знання. Політеїзм. Зороастризм. "Авеста".

Література. Архітектура та мистецтво. Найдавніша та основна пам'ятка давньоіранської літератури "Авеста". Міфологічні та героїко-епічні оповіді. Торевтика. Архітектурні пам'ятки.

Історія Середньої Азії у Давнину. Стан джерельної бази. Археологічні та нумізматичні матеріали. Повідомлення античних та візантійських авторів. Речові пам'ятки. Природно-кліматичні умови та населення. Ландшафт і клімат. Ферганська долина. Етнічна карта регіону. Становлення цивілізації. Греко-бактрійське царство. Парфянське царство. Кушанська держава. Культура та релігія.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПІВДЕННА ТА СХІДНА АЗІЯ У ДАВНИНУ

Тема 10. Вступ до індології

Джерельної база та археологічне дослідження. Староіндійські писемні пам'ятки. Повідомлення іноземців про Індію. Пам'ятки матеріальної культури. Живі традиції давнини. Розкопки Мохенджо-Даро й Хараппи.

Хронологія та періодизація. Проблеми хронології історії Стародавньої Індії. Періодизація історії Стародавньої Індії.

Природно-кліматичні умови. Географічні зони півострові Індостан. Клімат. Пори року. Надра басейнів Інду й Гангу. Рослинний і тваринний світ.

Етногенез та ментальність населення. Складання індійського народу. Ментальність стародавніх індійців.

Тема 11. Стародавня Індія

Індська (Хараппська) цивілізація. Основні вогнища Індської цивілізації. Споруди та господарство. Мохенджо-Даро й Хараппа. Причини загибелі цивілізації.

Заселення Північної Індії аріями. Поява цивілізації у долині Гангу. Шлях аріїв до Індії. Господарське та політичне життя аріїв. Кошала. Магадха.

Індійський похід Олександра Македонського. Захоплення А. Македонським індійських земель. Битва у р. Гідасп. Значення походу А. Македонського.

Імперія Маур'їв. Становлення держави Маур'їв. Чандрагупта. Каутілья. Маурійсько-сирійський конфлікт. Царювання Ашоки. Царська влада, судова система, військова доктрина за "Артхашастрою". Занепад держави Маур'їв.

Імперія Гуптів. Кушанська держава. Поширення буддизму. Династія Гуптів. Боротьба з гунами. Чандрагупта II Вікрамадітья.

Південна Індія. Цейлон. Держава Андхра, держава Вакатаків, Чера, Чола, Пандья. Заселення Цейлону. Держави Піхіті та Рухуна. Поява буддизму на острові. Навали тамілів із континенту. Господарські та політичні процеси.

Особливості економічного розвитку. Землеробство. Роль тваринництва в господарстві. Види ремесел. Торгівля. Значення зовнішньої торгівлі.

Варни та касты. Поняття "варни" та "касты". Брахмани, кшатрії, вайші, шудри. "Недоторкани". Походження варн. Джаті. Ашрами.

Форми власності й залежності. Економічні сектори у Стародавній Індії. Експлуатація праці вільних селін і ремісників. Наймана праця.

Система общин. Сім'я. Сільська община. Самозабезпеченість общин. Сім'я та шлюб. Права чоловіка та жінки в індійській сім'ї. Проституція.

Тема 12. Релігія та культура Стародавньої Індії

Релігія Вед. Ведизм. "Рігведа". Ведійські боги та ритуали. Ведійське жрецтво. Брахманізм. Ведизм та брахманізм у суспільно-політичному житті індійців.

Реформаційні вчення середини I тис. до н. е. Упанішади. Вчення про сансару і карму. Вплив упанішад на свідомість та поведінку індійців.

Джайнізм. Джина. "Сіддханта". Ахімса. Роль аскетизму у вченні джайнів.

Ранній буддизм. Сідхартха Гаутама. Будда. Доктрина раннього буддизму. Нірвана у вченні буддистів. Сприйняття буддизму у суспільстві. Буддизм і держава. Сангха.

Буддизм махаяни. Махаяна та хінаяна. Махаяністський пантеон. Поширення махаяни.

Індуїзм. Індуїзм – синтезована релігія. Пантеон і культу. Шіва і Вішну. Космогонія індуїзму. Роль індуїзму в суспільно-політичному житті.

Матеріальна культура. Галузі господарства. Комунікації. Споруди. Вбрання. Харчування. Військова справа.

Мови, писемність, освіта. Наукові знання. Санскрит. Розмаїття мов та писемностей. Освіта. Буддійські університети. Досягнення математики та астрономії. Хімічні та фізичні знання. Медицина. Гуманітарні знання. Лінгвістика.

Література. Санскритомовна література. “Махабхарата”. “Рамаєна”. Рання авторська поезія. Калідаса. Драматургія. Значення давньоіндійської літератури.

Архітектура та мистецтво. Палацеве будівництво. Ступи. Мистецтво скульптури. Художня школа в Гандхарі. Малярство. Прикладне мистецтво.

Театр, музика. Театр. Музичне оформлення спектаклів. Професійні музики й танцівники. Музичні інструменти. Мистецтво народного танцю. Роль музики в житті індійців.

Тема 13. Стародавні цивілізації Південно-Східної Азії

Характеристика джерельної бази. Археологічне вивчення. Письмові джерела. Епіграфічні матеріали. Археологічні знахідки. Іноземні джерела.

Природно-кліматичні умови. Населення. Клімат і рельєф. Природні багатства. Значення річок у житті населення Індокитаю. Рослинний та тваринний світ. Первинне населення Індокитаю та Індонезії. Тиск індійської цивілізації. Господарство.

Виникнення й розвиток держав Стародавнього В'єтнаму. Племінний союз Ванланг. Держава Аулак. Війна з Цинями. Повстання проти китайських загарбників. Соціально-економічний та культурний розвиток. Донгшонська культура. Лаос у давнину.

Перші держави кхмерів та бірманомовних народів. Стародавні держави Сіаму. Вапном (Фунань). Вьядхапура (“місто мисливців”). Господарство та релігійні уявлення кхмерів. Шрікшетра. Господарство бірманців. Стародавні князівства Сіаму. Паньпань.

Індонезія в давнину. Суспільний та політичний розвиток. Нусантара, Геїн, Віджаяпура. Господарський розвиток. Посередницька торгівля.

Тема 14. Вступ до китаїстики. Найдавніші Китайські держави

Характеристика джерельної бази. Археологічне вивчення Китаю. Давньокитайські писемні пам'ятки. Епіграфіка. Матеріали діловодства та юридичні пам'ятки. Класична література. Праці давньокитайських історіографів. Перші археологічні відкриття. Розкопки м. Шан. Розкопки могили імператора Цинь Шіхуана. Останні археологічні відкриття.

Природно-кліматичні умови Китаю. Етногенез та ментальність населення. Природно-кліматичні зони. Особливості клімату та рельєфу. Тваринний та рослинний світ. Природні ресурси. Походження стародавніх китайців. Походження терміну “Китай”. Давньокитайське суспільство та ментальність.

Хронологія та періодизація давньокитайської історії. Хронологічні межі стародавнього періоду китайської історії. “Хронологічні таблиці” Сима Цяня. Періодизація давньокитайської історії.

Світанок китайської державності. Держава Шан-Інь. Господарське життя. Система суспільних відносин. Сім'я. Політичні процеси в Шан-Інь.

Політична історія Західного Чжоу. Господарство та суспільство. Внутрішньополітичні процеси. Повстання в середині IX ст. до н.е. Державний переворот. Напад кочовиків та розпад держави. Види господарства. Суспільні відносини. Система спадкових рангів. Шлюб та сім'я.

Китай доби Східного Чжоу. Етнічні процеси періоду Східного Чжоу. Боротьба окремих царств за політичну гегемонію. Соціально-економічні зрушення. Суспільні відносини. Суспільно-політичні реформи. Шан Ян. Посилення царства Цинь.

Тема 15. Давньокитайські імперії

Цінь. Закріплення Цінь Шіхуана на царському троні. Реформи Цінь Шіхуана: адміністративна, самоврядування, земельна, військова та ін. Військові походи на сунну. Велика Китайська Стіна. Податковий гніт. Величне будівництво в країні. Наступники Цінь Шіхуана. Повстання проти династії Цінь. Прихід до влади Лю Баня.

Західна Хань. Зміна державного курсу Лю Банем. Реформи імператора У Ді. Система конкурсних екзаменів. Боротьба проти сунну. Великий шовковий шлях. Соціально-економічний розвиток. Державний переворот 8 р. н.е. та реформи Ван Мана. Повстання “Червоних брів”.

Східна Хань. Перетворення Гуан У Ді та їх наслідки. Розлад господарського механізму. Повстання “Жовтих пов’язок”. Розпад країни.

Тема 16. Культура Стародавнього Китаю

Суспільно-політичні вчення Стародавнього Китаю. Конфуціанські ідеї щодо перебудови суспільства. Соціальна утопія маоїзму. Легістська модель держави. Суспільство по-даоськи.

Матеріальна культура. Землеробство, городництво, тваринництво. Ремесла. Традиційне житло. Містобудування. Комунікації. Одяг та харчування стародавніх китайців. Військове мистецтво. Соціальні контрасти матеріальної культури.

Писемність, мова, освіта. Походження давньокитайської писемності. Матеріали для письма. Приватні та державні школи.

Наукові знання. Винаходи стародавніх китайців: компас, папір, глобус та ін. Народна медицина. Історія. Сима Цянь. Бань Гу.

Релігія та міфологія. Література. Тотемні та анімістичні уявлення. Астральні культури. Пантеон богів і духів. Культ предків. Поширення буддизму, даосизму, конфуціанства. Концепція потойбічного світу. Роль міфології. Лірична поезія. Пісні-геші. Поєми-фу. “Музична палата”.

Архітектура та мистецтво. Музика. Могильники. Пагоди. Палацеві комплекси. Художнє ремесло, кераміка, вироби із бронзи. Техніка різблення. Розписи на дерев'яних та шкіряних виробах. Малярство. Живопис. Графіка. Ритуальний танок. Трактат “Лицзі”. Значення музики в житті стародавніх китайців.

Тема 17. Корея та Японія в давнину

Джерела з історії Кореї у давнину. Давньокорейські писемні пам'ятки. Давньокитайські писемні пам'ятки. Епіграфіка. Пам'ятки матеріальної культури.

Природно-кліматичні умови. Етногенез корейського народу. Рельєф та клімат. Своєрідність флори та фауни. Проблема походження стародавніх корейців. Інститут сім'ї. Господарство. Традиційний одяг та житло.

Держави Стародавньої Кореї. Перші племінні об'єднання. Держава Чосон. Формування держав із племінних союзів Сілла, Пекче, Когурьо. Стародавня Корея під впливом і владою давньокитайських імперій.

Соціально-економічний та культурний розвиток. Господарський розвиток. Землеробство як провідна галузь господарства. Особливості культури. Поширення буддизму.

Характеристика джерельної бази Стародавньої Японії. Літописно-міфологічні зводи. Залишки літературних творів. Давньокитайські джерела про стародавніх японців. Археологічні знахідки.

Природно-кліматичні умови. Етногенез та ментальність населення. Географічне розташування. Рельєф та клімат японських островів у давнину. Флора та фауна. Теорії етногенезу японців. Айни. Соціальна організація. Матеріальна культура.

Епоха “дзьомон”. Стоянки культури “шнурового орнаменту”. Господарство та житло “дзьомонців”. Соціальна організація суспільства.

Епоха “яйой”. “Люди ямато”. Розвиток продуктивного господарства. Революційні зміни у соціальній структурі суспільства. Племінний союз “Яматай”. Хіміко.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Історія Стародавнього Єгипту												
Тема 1. Вступ до історії Стародавнього Сходу	8	2	–	–	–	6	–	–	–	–	–	–
Тема 2. Вступ до Єгиптології. Найдавніший Єгипет	8	2	–	–	–	6	–	–	–	–	–	–
Тема 3. Єгипет у добу Нового та Пізнього царств	12	2	4	–	–	6	–	–	–	–	–	–
Тема 4. Соціально-економічний та культурний розвиток Стародавнього Єгипту	8	2	–	–	–	6	–	–	–	–	–	–
Разом за ЗМ 1	36	8	4	–	–	24	–	–	–	–	–	–
Змістовий модуль 2. Стародавні Передня Азія та Середній Схід												
Тема 5. Вступ до шумерології та асиріології. Держави Шумеру й Аккаду	5	1	–	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Тема 6. Вавилонська держава II тис. до н.е. Ассирія та Нововавилонське царство. Культура Стародавньої Месопотамії	12	2	4	–	–	6	–	–	–	–	–	–
Тема 7. Східне Середземномор'я та Аравія в давнину	5	1	–	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Тема 8. Мала Азія та Закавказзя в давнину	5	1	–	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Тема 9. Стародавній Іран та Середня Азія	9	1	4	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Разом за ЗМ 2	36	6	8	–	–	22	–	–	–	–	–	–
Змістовий модуль 3. Південна та Східна Азія у давнину												
Тема 10. Вступ до індології	4,5	0,5	–	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Тема 11. Стародавня індійська цивілізація	9	1	2	–	–	6	–	–	–	–	–	–
Тема 12. Культура стародавньої Індії	4,5	0,5	–	–	–	4	–	–	–	–	–	–

Тема 13. Стародавній цивілізації Південно-Східної Азії	5	1	–	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Тема 14. Вступ до китаїстики. Найдавніші китайські держави	5	1	–	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Тема 15. Давньокитайські імперії	8,5	0,5	2	–	–	6	–	–	–	–	–	–
Тема 16. Культура Стародавнього Китаю	4,5	0,5	–	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Тема 17. Корея та Японія в давнину	7	1	–	–	–	6	–	–	–	–	–	–
Разом за ЗМЗ	48	6	4	–	–	38	–	–	–	–	–	–
Усього годин	120	20	16	–	–	84	–	–	–	–	–	–

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми та стислий зміст роботи	Мета роботи	Кількість годин		Результат навчання (РН) за ОП
			ДФН	ЗФН	
1.	Єгипетська держава доби Нового царства. <i>Визволення Єгипту від гіксосів та перетворення у світову державу. Релігійно-політична реформа Ехнатона. Воєнна політика фараонів XIX династії. Єгипет за Рамесидів, фіванська теократія.</i>	Опанування фактології визволення Єгипту від гіксосів та перетворення його у «світову державу»; аналіз релігійних перетворень Ехнатона; з'ясування особливостей мілітарної політики Рамесидів та застосування релігії як знаряддя політичної боротьби.	4	–	РН 2 РН 5 РН 6 РН 8 РН 9 РН 10 РН 11 РН 12 РН 16
2.	Економіка та суспільство Вавилону за законами Хаммурапі та іншими пам'ятками. <i>Політична історія Вавилону в II тис. до н.е. Місто Вавилон. Цар Хаммурапі. Господарське життя. Старовавилонське суспільство. Землеробство. Ремесло. Натуральний характер економіки. "Законо Хаммурапі". Форми власності на землю. Стани вавилонського суспільства. Лихварство. Сімейні відносини. Шлюби. Проституція.</i>	Вивчення головних властивостей господарського життя країни (іригаційне землеробство, тваринництво, ремесла, торгівля та лихварство); визначення основних ознак соціальних відносин суспільні стани, рабство, професійні групи населення, община, сім'я); опанування форм власності, системи землекористування; опанування своєрідності правової системи, судочинства і кримінального права.	4	–	РН 2 РН 5 РН 6 РН 8 РН 9 РН 10 РН 11 РН 12 РН 16

	<i>Політичний лад Стародавнього Вавилону. Судова система.</i>				
3.	Утворення, розвиток і занепад Перської держави Ахеменідів в VI-IV ст. до н.е. <i>Джерельна база та археологічне вивчення території. Природно-кліматичні умови. Етногенез та ментальність населення. Стародавній Елам. Мідійське царство у VIII - VI ст. до н.е. Поява та посилення держави Ахеменідів. Царювання Дарія I. Ахеменідське царство у V - IV ст. до н.е. Економічне життя та суспільство Ірану.</i>	Засвоєння політичної історії Мідійського царства у VIII – VI ст. до н. е.; з’ясування фактології появи й посилення держави Ахеменідів та царювання Дарія I; вивчення політичних перетворень в державі Ахеменідів у V–IV ст. до н. е. та причин її загибелі; визначення головних ознак господарського життя та суспільного розвитку ахеменідського Ірану.	4	–	PH 2 PH 5 PH 6 PH 8 PH 9 PH 10 PH 11 PH 12 PH 16
4.	Імперія Маур’їв та затвердження буддизму в Стародавній Індії. <i>Посилення царської влади в імперія Маур’їв Імперія Заснування династії Гуптів. Буддизм та розкол у ньому. Поява віровчення махаяни</i>	Засвоєння причин зародження буддизму та його віровчення; опанування соціальної етики буддизму; з’ясування; вивчення особливостей взаємин буддистів і держави; визначення напрямів буддизму («велика колісниця», «широкий шлях»); опанування своєрідності буддійської общини сангхі.	2	–	PH 2 PH 5 PH 6 PH 8 PH 9 PH 10 PH 11 PH 12 PH 16
5.	Розвиток Китаю в епоху Хань. <i>Перетворення Гуан У Ді та їх наслідки. Розлад господарського механізму. Повстання «Жовтих пов’язок». Розпад країни.</i>	Засвоєння підстав скасування цінського законодавства; вивчення особливостей запровадження нового адміністративно-територіального устрою; Вивчення своєрідності розвитку Східної Хань та повстання «Жовтих пов’язок».	2	–	PH 2 PH 5 PH 6 PH 8 PH 9 PH 10 PH 11 PH 12 PH 16
Разом:			16	–	

6. Перелік тем і зміст лабораторних занять

№ з/п	Назва теми та стислий зміст роботи	Мета роботи	Кількість годин	Результат навчання (РН) за ОП
	–	–	–	–

7. Самостійна робота

№ з/п	Зміст роботи	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Підготовка до лекційних занять	10	–
2.	Підготовка до семінарських занять	20	–
3.	Підготовка до екзамену	20	–
4.	Виконання індивідуальних завдань: 1. Вивчення творчої спадщини історика 2. Аналіз історіографічних джерел 3. Написання есе	34	–
Разом		84	–

8. Індивідуальні завдання

Теми есе (рефератів)

Стародавній Єгипет

Методологічні проблеми історії Стародавнього Сходу.
Проблеми хронології староегипетської історії.
Джерельна база історії Стародавнього Єгипту.
Дешифрування ієрогліфів Стародавнього Єгипту.
Археологічне дослідження Стародавнього Єгипту.
Археологічне дослідження пірамід Стародавнього Єгипту.
Етногенез та ментальність населення Стародавнього Єгипту.
Виникнення давньоєгипетської держави.
Державний апарат Стародавнього Єгипту.
Організація воєнних походів фараонами Стародавнього Єгипту.
Техніка та інженерна справа у Стародавньому Єгипті.
Будівництво пірамід у Стародавньому Єгипті.
Устрій та призначення пірамід Стародавнього Єгипту.
Політична історія Єгипту доби Середнього царства.
Нашестя гіксосів у Стародавній Єгипет.
Релігійно-політична реформа Ехнатона.
Воєнна політика фараонів XIX династії.
Єгипет за Рамезидів.
Філанська теократія у Стародавньому Єгипті.
Політична історія Єгипту доби Пізнього царства.
Іригаційне землеробство у Стародавньому Єгипті.
Сільське господарство у Стародавньому Єгипті.
Розвиток ремісничого виробництва та торгівлі у Стародавньому Єгипті.
Соціальна структура населення Стародавнього Єгипту.
Староегипетська сім'я та матеріальний побут.
Розвиток писемності та освіти у Стародавньому Єгипті.
Розвиток науково-практичних знань у Стародавньому Єгипті.
Релігійно-міфологічний світогляд у Стародавньому Єгипті.
Розвиток літератури у Стародавньому Єгипті.
Розвиток архітектури у Стародавньому Єгипті.
Розвиток образотворчого мистецтва у Стародавньому Єгипті.
Розвиток театру, музики та спорту у Стародавньому Єгипті.

Стародавня Месопотамія

Проблеми хронології історії Стародавньої Месопотамії.
Джерельна база історії Стародавньої Месопотамії.
Дешифрування клинопису.
Археологічне вивчення історії Стародавньої Месопотамії.

Етногенез та ментальність населення Стародавньої Месопотамії.
Матеріальний побут населення Стародавньої Месопотамії.
Месопотамія архаїчна і ранньодинастична.
Аккадське царство.
Шумеро-Аккадське царство (III династія Ура).
Політична історія Вавилону в II тис. до н.е.
Господарське життя за “Законами Хаммурапі”.
Старовавилонське суспільство “Законами Хаммурапі”.
Касситська Вавилонія (Средьовавилонське царство).
Ассирії у II тис. до н.е..
Створення Ассирійської імперії.
Розквіт Ассирійської імперії.
Загибель Ассирійської імперії.
Нововавилонське царство.
Писемність та освіта у Стародавній Месопотамії.
Бібліотеки та архіви у Стародавній Месопотамії.
Науково-практичні знання у Стародавній Месопотамії.
Релігійно-міфологічні уявлення у Стародавній Месопотамії.
Література у Стародавній Месопотамії.
Архітектура у Стародавній Месопотамії.
Образотворче мистецтво у Стародавній Месопотамії.
Музика та театр у Стародавній Месопотамії.

Східне Середземномор'я у давнину

Джерельна база та археологічне вивчення історії країн Східного Середземномор'я у давнину.
Етногенез та ментальність населення Східного Середземномор'я у давнину
Матеріальна культура населення Східного Середземномор'я у давнину
Перехід від варварства до цивілізації у Східному Середземномор'ї.
Фінікія у I тис до н.е.
Сирія у I тис до н.е.
Заселення Палестини давніми євреями.
Держава Давида та Соломона.
Староєврейське суспільство після загибелі Ізраїльсько-Іудейського царства.
Розвиток культури народів Східного Середземномор'я в давнину.
Соціально-економічний, політичний та культурний розвиток Аравії у давнину.

Мала Азія та Закавказзя у давнину

Проаналізувати основні джерела та археологічне дослідження Анатолії. Природно-кліматичні умови та населення регіону.
Політична історія хетів. Хетське царство.
Проаналізувати господарське, суспільне та культурне життя у Хетському царстві.
Анатолія після загибелі Хетського царства. Фрігійське та Лідійське царства.
Ванське царство (Урарту).

Іран та Середня Азія у давнину

Джерельна база історії Стародавнього Ірану.
Археологічне вивчення території Стародавнього Ірану.
Етногенез та ментальність населення Стародавнього Ірану.
Стародавній Елам та Мідійське царство.
Поява та посилення держави Ахеменідів.
Царювання Дарія I.
Ахеменідське царство.
Економічне життя Стародавнього Ірану.
Суспільство Стародавнього Ірану.
Матеріальна культура Стародавнього Ірану.
Розвиток писемності та освіти у Стародавньому Ірані.
Поширенню наукових знань у Стародавньому Ірані.

Релігійно-міфологічний світогляд населення Стародавнього Ірану.
Розвиток літератури Стародавнього Ірану.
Розвиток архітектури Стародавнього Ірану.
Образотворче мистецтво Стародавнього Ірану.
Джерельна база та археологічне вивчення Стародавньої Середньої Азії.
Греко-бактрійське царство.
Парфянське царство.
Кушанська держава.

Стародавня Індія

Джерельна база історії Стародавньої Індії.
Археологічне вивчення історії Стародавньої Індії.
Хронологія та періодизація історії Стародавньої Індії.
Етногенез та ментальність населення Стародавньої Індії.
Індська (Хараппська) цивілізація.
Заселення Північної Індії аріями та поява цивілізації у долині Гангу.
Імперія Маур'їв.
Імперія Гуптів.
Південна Індія у давнину.
Цейлону у давнину.
Особливості економічного розвитку Стародавньої Індії.
Варни та касты у Стародавній Індії.
Форми власності й залежності у Стародавній Індії.
Система общин та сім'я у Стародавній Індії.
Релігія Вед у Стародавній Індії.
Реформаційні вчення середини I тис. до н. е. у Стародавній Індії.
Джайнізм у Стародавній Індії.
Розвиток буддизму у Стародавній Індії.
Розвиток індуїзму у Стародавній Індії.
Розвиток мови та писемності у Стародавній Індії.
Розвиток освіти та наукових знань у Стародавній Індії.
Розвиток літератури у Стародавній Індії.
Розвиток театру, музики та танцю у Стародавній Індії.
Розвиток архітектури у Стародавній Індії.
Розвиток образотворчого мистецтва у Стародавній Індії.

Стародавня Південно-Східна Азія

Джерельна база та археологічне вивчення Південно-Східної Азії у давнину.
Етногенез та ментальність населення Південно-Східної Азії у давнину.
Стародавній В'єтнам.
Донгшонська цивілізація.
Держава Фунань.
Держава Шрікшетра.
Індонезія у давнину.

Стародавній Китай

Джерельна база історії Стародавнього Китаю.
Археологічне вивчення території Стародавнього Китаю.
Етногенез та ментальність населення ментальність населення Давнього Китаю
Хронологія та періодизація давньокитайської історії.
Зародження китайської державності.
Політична історія, господарство та суспільство Західного Чжоу.
Китай доби Східного Чжоу.
Імперія Цинь.
Імперія Західна Хань.
Імперія Східна Хань.
Розвиток мови та писемності у Стародавньому Китаї.

Розвиток освіти та наукових знань у Стародавньому Китаї.
 Розвиток літератури у Стародавньому Китаї.
 Розвиток театру та музики у Стародавньому Китаї.
 Розвиток архітектури у Стародавньому Китаї.
 Розвиток образотворчого мистецтва у Стародавньому Китаї.
 Розвиток релігії та міфології у Стародавньому Китаї.
 Розвиток літератури у Стародавньому Китаї.
 Суспільно-політичні вчення у Стародавньому Китаї.

Стародавні Японія та Корея

Джерельна база Стародавньої Японії.
 Етногенез та ментальність населення Японських островів у давнину.
 Епоха “дзьомон” у Стародавній Японії.
 Епоха “яйої” у Стародавній Японії.
 Історія Стародавньої Кореї.

9. Методи навчання

- Лекційна форма навчання: словесні методи (пояснення, бесіда, лекція), наочні методи (ілюстрація, демонстрація), індуктивний, дедуктивний методи, бінарні методи (словесно-інформаційний, словесно-проблемний, словесно-дослідницький);
- Семінарська форма навчання: репродуктивні (відповідь, дискусія), проблемно-пошукові (евристичний), дослідницькі, інтерактивні методи.

10. Засоби діагностики результатів навчання

- *Поточний контроль* здійснюється під час проведення лекційних та семінарських занять, а також за результатами виконання здобувачем вищої освіти завдань для самостійної роботи (аналітичні записки).
- *Підсумковий контроль* проводиться з метою оцінювання результатів навчання після вивчення навчальної дисципліни у формі екзамену.

11. Критерії оцінювання

Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на практичних (семінарських) заняттях та на підсумковому модульному контролі, свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни на конкретному етапі її вивчення.

Протягом кожного семестру студенти можуть набрати від 0 до 100 балів.

Мінімальний пороговий рівень (допуск до заліку або іспиту) – 35 балів.

Максимальна кількість балів за екзамен – 50 б.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Кількість балів за доповідь, виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.

4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання знань з дисципліни на екзамені

Кількість балів	Критерії оцінювання
50-45	отримують здобувачі вищої освіти, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу
44-41	отримують студенти, які в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності.
40-37	отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки.
36-34	отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання.
33-30	отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми.
29-0	отримують студенти, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Засоби оцінювання

- Усне опитування (індивідуальне, комбіноване, фронтальне).
- Перевірка практичних робіт.
- Тестове опитування та письмовий контроль.
- Есе (реферат).
- Залік, екзамен.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Вид роботи	Кількість годин	Обсяг кредитів	Кількість балів
Змістовий модуль 1			
Лекційні, семінарські заняття	15	0,5	10
Виконання ІЗ	15	0,5	10
Змістовий модуль 2			
Лекційні, семінарські заняття	15	0,5	10
Виконання ІЗ	15	0,5	10
Змістовий модуль 3			
Лекційні, семінарські заняття	15	0,5	5
Виконання ІЗ	15	0,5	5
Підготовка і складання екзамену	30	1	50
Підсумок	120	4	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Традиційні носії інформації, глобальні комп'ютерні мережі, засоби комунікації (e-mail, Інтернет, мультимедіа), сучасні технічні засоби, Навчальний портал МДУ.

14. Рекомендовані джерела інформації

Базова література

1. Хрестоматія по історії древнього Востока. Ч. 1. / Под ред. акад. М. А. Коростовцева, Кацнельсона И. С., проф. В. И. Кузицина. – М.: Высшая школа, 1980. – 328 с.

2. Хрестоматия по истории древнего Востока. Ч. 2. / Под ред. М. А. Коростовцева, И. С. Кацнельсона, В. И. Кузицина. – М.: Высшая школа, 1980. – 256 с.
3. Крижанівський О. Історія Стародавнього Сходу. Навчальний посібник / О. П. Крижанівський. – К. : Либідь, 2002. – 590 с.
4. Атлас Древнего мира [Текст] / Э. Миллард ; пер. Л. Седов ; илл. Р. Барнетт. – М. : АСТ, 1999. – 64 с.
5. Афанасьева В. К. Искусство Древнего Востока / В. К. Афанасьева, В. Г. Луконин, Н.А. Померанцева. – М. : Высшая шк., 1976. – 375 с. : ил. (Малая история искусств).
6. Белявский В.А. Вавилон легендарный и Вавилон исторический / В. А. Белявский. – М. : Мысль, 1971. – 319 с. с илл. и карт.
7. Косамби Д. Культура и цивилизация древней Индии : исторический очерк / пер. с англ. М. Б. Граковой-Свиридовой. – М. : Прогресс, 1991. – 216 с.
8. Малявин В. В. Китайская цивилизация / В. В. Малявин. – М. : ИПЦ “Астрель” “Издательство АСТ”, 2001. – 632 с.
9. Менабде Э.А. К вопросу об экономическом развитии Хеттского царства (по данным
10. Переломов Л. С. Империя Цинь – первое централизованное государство в истории Китая / Л. С. Переломов. – М.: Наука, 1992. – 252 с.
11. Ткачук П. Д. Історія первісного суспільства, стародавнього Сходу й античних цивілізацій у термінах, назвах, поняттях і датах : навч.- метод. посіб. для студ. іст. ф-тів ін-тутів, ун-тів та вчителів історії. – Вип. 2 / П. Д. Ткачук. – Луцьк : Вид-во обл. друк., 2003. – 174 с.
12. Ткачук П. Д. Історія стародавнього Сходу й античних країн у термінах, назвах, поняттях і датах : тлумач. слов. для студ. іст. ф-тів ін-тутів, ун-тів та вчителів історії / П. Д. Ткачук. – Луцьк : Надстир'я, 1992. – 114 с.
13. Тураев Б. А. История Древнего Востока [Текст] : научное издание / Б. А. Тураев. – Мн. : Харвест, 2002. – 752 с.
14. Фицджеральд С. П. Китай : краткая история культуры / С. П. Фицджеральд. – М. : Евразия, 1998. – 456 с.

Допоміжна література

Джерела

1. Геродот. История. – Л. : Наука, 1972, кн. I, III.
2. Гроссман Ю. Історія стародавнього світу : Практикум : Навч. посібник для іст. фак. ун-тів / Юрій Гроссман, Ігор Лісовий. – Львів : Вища шк. : Вид-во при Львів. ун-ті, 1985. – 223 с.
3. Законы Вавилонии, Ассирии и Хеттского царства / Перевод и комментарии И. М. Дьяконова // Вестник древней истории. – 1952. – № 3–4.
4. Тематическая хрестоматия по истории древнего мира. Вып 1. Древний Восток / Сост. Н.И. Пикус. М. : Изд-во МГУ, 1963. – 218 с.
5. Хрестоматия по истории древнего Востока / Под ред. В. В. Струве, Д. Г. Редера. – М. : Изд-во вост. лит., 1963. – 544 с.
6. Хрестоматия по истории древнего мира / Под ред. В.Г. Боруховича. Саратов : Изд-во Саратовского у-та, 1973. – 115 с.
7. Хрестоматия по истории древнего мира. Древний Восток. Т. 1. / Под ред. В. В. Струве. – М. : Учебно-пед. изд., 1950. – 341 с.
8. Хрестоматия по истории древнего мира [Текст] / Сост. Ю. С. Крушкол, Н.Ф. Мурыгина, Е.А. Черкасова. – М. : Просвещение, 1975. – 272 с. : ил.
9. Хрестоматия по истории древнего мира (пособие для учителей) / Под ред. Е.Черкасовой. – М. : Высшая школа, 1991. – С. 27–55.

Інформаційні ресурси

1. Академик [Електронний ресурс]. – Доступний з: dic.academic.ru.
2. База даних «Древний мир» [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://ancient.holm.ru>.
3. База даних «Культура и искусство Древнего Египта» [Електронний ресурс]. – Доступний з: www.kemet.ru.

4. Библиотека всемирной литературы. Серия первая. Том 1 'Поэзия и проза Древнего Востока' (Сборник) » [Электронный ресурс]. – Доступный з: <http://izbakurnog.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000008/index.shtml>.
5. Библиотека учебной и научной литературы [Электронный ресурс]. – Доступный з: <http://www.sbiblio.com/biblio/default.aspx>.
6. Большой энциклопедический словарь. – 2-е изд. – М., 2000.
7. Веда. Электронная библиотека [Электронный ресурс]. – Доступный з: <http://www.lib.ua-ru.net/purpose.html>.
8. disserCat — электронная библиотека диссертаций [Электронный ресурс]. – Доступный з: <http://www.dissercat.com/search>.
9. Древний мир [Электронный ресурс]. – Доступный з: <http://ancient.gerodot.ru/topics/data/index.htm>.
10. Ресурсы Internet по истории и культуре - WWW.SHPL.RU [Электронный ресурс]. – Доступный з: <http://www.shpl.ru/links.phtml?cat=90>.
11. Российский правовой портал: Библиотека Пашкова [Электронный ресурс]. – Доступный з: <http://constitutions.ru>.
12. Торонцев М. Словарь исторических терминов, имен, историко-географических названий. – М., 2002.

15. Політика навчальної дисципліни

1. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат – Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, який здійснює перевірку на плагіат письмових робіт – EduBirdie <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>.

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

- *академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- *самоплагіат* – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- *фабрикація* – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- *фальсифікація* – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- *спісування* – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- *обман* – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та спісування;

- *хабарництво* – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- *необ'єктивне оцінювання* – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;
- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- відрахування з МДУ;
- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

Анкетування з академ доброчесності:

<https://docs.google.com/forms/d/1VHzYkdFEGivtVldsENos1SCDRHfUpGia1YklgQK8j0/edit>

2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін. Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. Неформальна освіта. Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті МДУ.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Назва навчальної дисципліни	Історія Стародавнього Сходу
Освітня програма	Історія
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Кафедра, яка здійснює викладання	Історії та археології
Викладач ПІБ, посада	Коробка Вадим Миколайович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та археології
Електронна адреса викладача	v.korobka@mdu.in.ua
Консультації (дата, час, можливості он-лайн консультування)	Щовівторка о 12:00, ауд. 207 (історичний факультет), офлайн або онлайн (Google Meet, Viber, Telegram)
Посилання на сторінку навчальної дисципліни на Навчальному порталі МДУ	http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=8011
Компетентності та програмні результати навчання	КЗ-2, КЗ-3, КЗ-4, КЗ-5, КЗ-6, КЗ-8. КП-1, КП-2, КП-3, КП-4, КП-5, КП-7, КП-8, КП-9. РН 2, РН 5, РН 6, РН 8, РН 9, РН 10, РН 11, РН 12, РН 16

Семестр(и) вивчення	Обсяг (години/ кредити)	Обсяг (години/кредити)				Кількість, види індивідуальних завдань	Форма контролю
		лекції		семінари			
		ДФН	ЗФН	ДФН	ЗФН		
I	120/4	20	–	16	–	1. Робота з історичними джерелами. 2. Написання есе.	Екзамен

Завідувач кафедри
історії та археології

Володимир РОМАНЦОВ

Гарант ОП

Світлана НОВІКОВА